

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO
postmottak@oed.dep.no

POSTADRESSE
Skagerak Nett AS
Postboks 80
3901 Porsgrunn

SENTRALBORD
35 93 50 00

TELEFAKS
35 55 97 50

DERES REF.:
16/3757

VÅR REF.:
EIGR

SAKSNR.:

ARKIVNR.:

STED/DATO:
29.03.2017

INTERNETT
www.skagerakenergi.no

E-POST
firmapost@skagerak.no

ORG. NR.: 979 422 679 MVA

Skagerak Netts høringskommentarer – Regelverksforslag som inngår i EUs Vinterpakke "Clean Energy for all Europeans"

Skagerak Nett viser til OEDs høring på regelverksforslag som inngår i EUs Vinterpakke "Clean Energy for all Europeans". Vi var ikke på den opprinnelige høringslisten, men etter avtale med avdelingsdirektør Eli Jensen fikk vi innvilget mulighet til å levere høringssvar 2 uker etter den opprinnelige fristen. Takk for denne muligheten.

Skagerak Nett er et av Norges største nettselskap. Selskapet eier, drifter og utvikler regional- og distribusjonsnett i Telemark og Vestfold. Distribusjonsnettene forsyner ca. 190 tusen sluttbrukere i Grenlandsområdet og Vestfold. Et viktig regionalt ansvar er utarbeidelse av kraftsystemutredningen for begge fylker.

Regelverksforslagene fra Vinterpakken vil være viktige for den videre utviklingen av energisektoren i Europa. Underlaget er omfattende og bredt. Skagerak Nett har derfor valgt å rette oppmerksomheten mot forhold av en mer direkte betydning for nettselskap med lokalt og regionalt distribusjonsnett, i all hovedsak markedsregelverket. Formålet med brevet er å gi kommentarer og innspill til forslag som bør vurderes nærmere eller justeres. For å begrense brevets lengde er ikke annet kommentert.

Regelverksforslagets fokus på fornybar energi, sluttbrukerfleksibilitet, bruk av nye løsninger, DSO-rollen, m.m. understøtter hvor viktige tema dette er for fremtidens kraftsystem. Flere av forslagene til felleseuropeiske regler er imidlertid ganske detaljerte. Det er fornuftig med en tilnærming preget av samarbeid og felles løsninger der dette er gunstig, i samkvem med et tilstrekkelig nasjonalt handlingsrom. Balansegangen er nødvendig fordi Europa har et mangfoldig kraftsystem og består av land med en ulik nåsituasjon, ulike muligheter og ulike utfordringer. I de påfølgende kapitlene belyses utvalgte forslag.

1. Lokale energisamfunn

Med referanse til "Forslag til revidert elmarkedsdirektiv" sin innledning og artikkel 16

Elmarkedsdirektivet foreslår et rammeverk for lokale energisamfunn. Forslaget er noe uklart, men det legger til rette for at slike energisamfunn kan engasjere seg i et bredt

SAKSBEHANDLER/ADM.ENHET:
Eivind Gramme

TELEFON:

TELEFAKS
35559750

E-POST

eivind.gramme@skagerakenergi.no

SIDE:
1/6

spekter av aktiviteter: produksjon, fordeling, aggregering, lagring m.m. Lokale energisamfunn kan i følge direktivets innledning representere en effektiv tilnærming til forvaltning av energi på et samfunnsnivå gjennom forbruk av egenprodusert kraft. De kan, men behøver ikke, være tilknyttet det allmenne distribusjonsnett.

Lokale energisamfunn skal etter forslaget kunne få eie, etablere eller lease nett. Det virker fornuftig at en åpner opp for å etablere lokale løsninger i områder der det ikke er hensiktsmessig å knytte seg opp mot det allmenne nettet. En bør imidlertid, av flere årsaker, være varsom og gjøre en grundig vurdering mht. andre varianter.

Samfunnsøkonomi. Forslaget kan drive samfunnets kostnader hvis lokale energisamfunn etablerer parallelle nett som fører til at dagens kapasitet ikke lenger benyttes eller at den benyttes i en mindre grad enn tidligere. Flere mindre aktører kan isolert sett bety reduserte stordriftsfordeler.

Kostnadsfordeling. Lokale energisamfunn bør ikke subsidieres av andre nettkunder. Flere forhold kan være utfordrende. Komponenter som brukes i strømmett har lang levetid. Hvis lokale energisamfunn kobler seg fra det allmenne nettet – muligens mer sannsynlig lenger sør i Europa enn i Norge, så risikerer en at de gjenværende nettkundene må bære kostnadene for det som etter frakobling blir et overdimensjonert nett. De får regningen for nettkapasitet ment for kundene som nå er frakoblet. Et annet moment er det forhold at bruk av eksisterende nett er et spleiselag for like kunder. En husholdningskunde lokalisert i et tettsted nær en transformatorstasjon betaler den samme nettleien som en isolert og avsidesliggende husholdningskunde med et tilsvarende forbruk. Om selvforsynte lokale energisamfunn etableres i gunstige områder, vil spleiselaget måtte opprettholdes av de gjenværende nettkundene til en høyere kostnad per kunde. Lokale energisamfunn kan iht. forslaget være tilknyttet det allmenne nettet. I slike tilfeller blir kostnadsriktighet ved tariffing viktig, både for å sikre at det betales for den kapasitet og forsyningssikkerhet energisamfunnet behøver og mht. det beskrevne spleiselaget. Hvis det lokale energisamfunnet ikke tar sin del av regningen for det allmenne nettet, vil andre nettkunders kostnader øke. Dette kan illustreres med et eksempel. Et lokalt energisamfunn med mye egenproduksjon, f.eks. fra en kombinasjonsløsning med solcelleanlegg og energilager, kan ha en begrenset utveksling mot det allmenne nettet deler av året. Om vinteren blir situasjonen en annen. En mørk og kald januarmorgen/-kveld hentes all kraft utenfra. Kostnadene for drift og vedlikehold av det allmenne nettet som muliggjør dette er nokså lik uavhengig av om kapasiteten brukes hele året eller kun i begrensede perioder. Dette bør gjenspeiles i energisamfunnets kostnader for tilgang til og bruk av dette nettet. Hvis ikke, vil andre nettkunder få regningen. Eksempelet kan utvides til en situasjon som kan bli en realitet i varme land med mye solskinn. Et lokalt energisamfunn kan ha som ambisjon å være selvforsynt hele året. Om det fortsatt ønsker en reserveforbindelse med en bestemt kapasitet mot det allmenne nettet, bør energisamfunnet dekke kostnadene for denne tilgangen selv om reserven i liten grad benyttes.

Ivaretagelse av kunderettigheter. Dagens regulering av nettselskap bidrar til å sikre kundene rettigheter mht. tilknytning, ikke-diskriminerende tariffer, forsyningssikkerhet, markedstilgang, m.m. Det er viktig at kunder forsynt fra nettet til et lokalt energisamfunn har like gode rettigheter.

Likebehandling av aktører som tilbyr tilsvarende tjenester innenfor kraftforsyningen. Mye er uklart i forhold til rammeverket for lokale energisamfunn. Et moment er skillet mellom et lite nettselskap og et lokalt energisamfunn. Kan nettselskap organisert som samvirkelag i fremtiden bli sett på som lokale energisamfunn, kan borettslag bli dette, aktører som samler tettsteder, nettselskap med forsyningsområde innenfor en bestemt kommune eid av den samme kommunen, m.m.? Nettselskap reguleres i dag innenfor en rekke områder for å sikre at samfunnets interesser ivaretas. Dette er viktig fordi nettvirksomhet representerer et naturlig monopol, selskapene forvalter en samfunnskritisk infrastruktur, for å sikre at nettanlegg ikke utgjør en fare for omgivelsene, m.m. Lokale energisamfunn med nettvirksomhet bør av de samme årsakene samt av hensyn til

likebehandlig ("level playing field"), underlegges en nokså tilsvarende regulering. En ordning med lokale energisamfunn vil trolig røkke ved eksisterende områdekonsesjonsordning og øke risikoen for etablerte nettselskap. Mulige konsekvenser av dette bør utredes. Et siste moment er avgifter. For å sikre likeverdig behandling bør egenprodusert strøm i lokale energifelllesskap likebehandles med strøm fra andre kilder blant annet mht. avgifter.

Eierskap til eksisterende nettanlegg samt leasing av nettanlegg. Det er viktig at det ikke etableres ordninger som bryter med vanlige prinsipper for eiendomsrett.

2. Aggregatorer og balanseansvar

Med referanse til "Forslag til revidert elmarkedsdirektiv" sin artikkel 17

Direktivets artikkel 17 tar for seg aggregatorer. De forespeiles en viktig rolle som tilbydere av sluttbrukerfleksibilitet. For å sikre likebehandling, bør aggregatorer enten ha et balanseansvar eller gjøres ansvarlig for de ubalanser deres aktivitet påfører andre aktører i kraftmarkedet. Aggregatorer bør ikke gis særfordeler på bekostning av andre aktører i markedet.

3. Reaktiv effekt og kompenseringsanlegg

Med referanse til "Forslag til revidert elmarkedsdirektiv" sin innledning og artikkel 31

Direktivets artikkel 31 sier at en skal ha en markedsbasert tilnærming til ikke-frekvensbaserte systemtjenester. Skagerak Nett er usikker på hvilke konsekvenser dette har for nettselskaper sin bruk av kompenseringsanlegg som kondensatorbatteri. I dag tariffes uttak av reaktiv effekt fra nettet. Dette gir kundene et incentiv til å redusere uttaket. Flyt av reaktiv effekt i nettet er i mange tilfeller lite gunstig. Energitalpet øker og overføringskapasiteten for aktiv effekt reduseres. For å begrense slik flyt kan en etablere kondensatorbatterier som tilfører reaktiv effekt i områder med mye uttak. Reaktiv effekt kan også leveres fra kraftprodusenter og overliggende nett, men dette involverer gjerne en lenger flyt i nettet med tilhørende ulemper. Situasjonen blir en annen om tilførsel og uttak av reaktiv effekt brukes til å regulere spenning. Dagens tilnærming gir mange muligheter og tilrettelegger for gode løsninger. Det vil være lite hensiktsmessig og kostnadseffektivt om nettselskap ikke lenger kan eie for eksempel kondensatorbatterier i eget nett tilpasset eget nett.

4. Nettutviklingsplan for distribusjonsnett

Med referanse til "Forslag til revidert elmarkedsdirektiv" sin innledning og artikkel 32

Selv om det primære fokuset for direktivets artikkel 32 er fleksibilitet, gir artikkelen også føringer for nettplanlegging. I dens andre punkt stilles det krav om at nettselskap skal utarbeide en nettutviklingsplan som oversendes regulator hvert andre år. Planen skal adressere planlagte investeringer innenfor en horisont på fem til ti år. Det skal være et særlig fokus på infrastruktur som er nødvendig for å tilknytte ny produksjon og nytt forbruk. Ladestasjoner for elektriske kjøretøy nevnes spesielt. Den skal også belyse hvordan sluttbrukerfleksibilitet, energieffektivitet, energilager, m.m. brukes som alternativ til nett. For å sikre transparens skal den ferdige planen sendes på høring til alle brukere – inkludert potensielle brukere – og resultatet fra høringsrunden skal publiseres. Uten unntak gjelder artikkelens krav alle nettselskap. Hvert enkelt land kan imidlertid velge å begrense kravene til selskap som forsyner mer enn 100 tusen kunder.

Skagerak Nett har flere kommentarer til det beskrevne forslaget. Skissen har mange likhetstrekk med den norske kraftsystemutredningsordningen (KSU). Noen forhold er imidlertid avvikende. I dag har NVE utpekt et fåtalls utredningsansvarlige som har ansvar

for å utarbeide en KSU for hvert sitt område. Dette betyr at et begrenset antall nettselskap lager en slik plan, ikke alle. Forslagets skisse går også lenger mht. å adressere det lokale distribusjonsnett. I tillegg settes det fokus på alternativ til nett. Det kan tenkes å overlappe noe med de lokale energiutredningene. Ordningen ble nylig avsluttet fordi den hadde utspilt sin rolle.

Skagerak Nett er skeptiske til at det stilles såpass detaljerte felleseuropeiske krav til arbeidsprosess for og innhold i nettutviklingsplaner. Europa preges av et stort mangfold og distribusjonsnett er i liten grad grenseoverskridende. Geografiske rammevilkår, energibruk, energikilder, m.m. varierer fra område til område. For å maksimere nytten av arbeidet og for å sikre at det fokuserer på dagsaktuelle behov, bør nasjonale regulatorer fastsette de til en hver tid gjeldende krav. En slik tilnærming er mer fleksibel.

Forslagets hovedspor pålegger alle nettselskap å utarbeide en nettutviklingsplan etter fastsatte krav. Områdetilnærmingen fra KSU-ordningen representerer trolig en mer hensiktsmessig oppløsning som begrenser unødvendig ressursbruk. Et annet moment er detaljeringsgrad, særlig mht. det lokale distribusjonsnett og forsyning av sluttbrukere som ladestasjoner. En bør være varsom med å kreve en for stor detaljeringsgrad. Det forhold at det lokale nettet preges av en høy endringstakt kombinert med en kort ledetid for tiltak begrenser nytten. Et siste innspill gjelder forslagets krav til offentlig høring. Det bør være tilstrekkelig om en offentlig utgave deles med allmennheten ved publisering på f.eks. NVEs nettsider. Å sende planen ut på høring til alle nettkunder – inkludert samtlige potensielle – virker å være noe i overkant.

5. Eierskap til energilager

Med referanse til "Forslag til revidert elmarkedsdirektiv" sin artikkel 36

Direktivets artikkel 36 legger strenge føringer for eierskap til energilager. Nettselskap skal ikke tillates å eie, utvikle, forvalte eller styre energilager. Noen unntak er beskrevet.

Skagerak Nett mener at forslaget til regulering av energilager representerer et ytterpunkt i spennet av mulige tilnærming. Slikt er sjeldent hensiktsmessig. Energilager kan benyttes til mye, og bransjen jobber med å avdekke nettrelevante bruksområder. Utviklingen drives av en rivende teknologiutvikling og stadig lavere priser. Hvorvidt et nettselskap kan eie og benytte lager bør etter vårt syn avhenge av hva det faktisk brukes til. Dette betyr at reguleringen bør ta utgangspunkt i bruk. En for ensidig regulatorisk tilnærming kan begrense utbredelsen av kostnadseffektive løsninger der energilager utgjør en av komponentene.

En kan tenke seg at lager kan inngå en nettløsning uten at det medfører at nettselskapet blir aktør i et konkurranseutsatt marked. Et mulig fremtidig bruksområde som illustrerer dette er fasebalansering. Et annet er bruk av lager i forsyningsløsninger som utgjør et alternativ til nett. Vi er ikke der i dag, men det kan hende at det i fremtiden vil være samfunnsøkonomisk mest riktig å forsyne kritiske laster i avsidesliggende områder med en kombinasjon av ensidig nettforsyning og en reserveløsning der energilager inngår, sammenlignet med en tosidig nettforsyning.

6. Tariffering

Med referanse til "Forslag til revidert elmarkedsforordning" sin artikkel 16

Forordningens artikkel 16 tar for seg tariffering i både transmisjons- og distribusjonsnett. Det skisseres en harmonisering drevet av ACER og noen førende prinsipper for dette arbeidet.

Det overordnede målet om at tariffer skal være kostnadsriktige, ikke-diskriminerende og transparente er det lett å enes om. Skagerak Nett er imidlertid skeptisk til ønsket om en

videre harmonisering av tariffer på et europeisk nivå. De enkelte land er ulike og har gjerne tariffvarianter som er tilpasset deres realiteter. Tarifiering av særlig distribusjonsnett har begrenset grensekryssende betydning. Et innskrenket nasjonalt handlingsrom kan skape suboptimale løsninger.

7. Bruk av flaskehalsinntekter

Med referanse til "Forslag til revidert elmarkedsforordning" sin artikkel 17.

Artikkel 17 legger opp til at en ikke kan bruke flaskehalsinntekter fra mellomlandsforbindelser til å redusere netttariffen. Bruken skal begrenses til å opprettholde eksisterende kapasitet og/eller øke kapasiteten gjennom nye investeringer – primært nye forbindelser. Om det ikke finnes gode tiltak i nåtid, skal midlene avsettes for fremtidige tiltak som oppfyller beskrevet formål.

Skagerak Nett mener at forslaget er uheldig. Det representerer et ytterpunkt i spennet av tilnærminger. Det er nettkundene som betaler for nettet, og det er derfor rimelig at de inntekter som tilfaller nettet kan brukes til å redusere nettleiekostnadene. Etablering av nye mellomlandsforbindelser er ikke en isolert affære og krever ofte investeringer i tilknyttet transmisjonsnett. Det er alltid en risiko for at øremerkede midler på fond blir brukt på en samfunnsøkonomisk mindre gunstig måte enn hva som ville vært tilfellet om midlene hadde vært friere.

Flaskehalsinntekter bør kunne inngå i tariffgrunnlaget uten ytterligere bindinger slik at de også kan redusere nettkundenes kostnader. Det bør være transparens rundt dette.

8. Ny "EU DSO"-enhet

Med referanse til "Forslag til revidert elmarkedsforordning" sitt kapittel IV.

Forordningens artikkel 49-52 tar for seg etableringen av en europeisk enhet for DSOer (eng. Distribution System Operators) som skal fremme ferdigstillelse av og funksjonen til det indre energimarkedet samt støtte opp om en optimal koordinert styring av distribusjons- og transmisjonssystemene. I artikkel 51 konkretiseres enhetens oppgaver. Det påpekes at alle som ønsker å delta og tilfredsstiller visse kriterier skal kunne bli registrert som medlemmer, men at kommisjonen skal gjennomgå denne listen. Kriteriene tar for seg nøytralitet. Skagerak Nett antar at norske nettselskap som oppfyller krav til funksjonelt og strukturelt skille vurderes å være tilstrekkelig nøytrale.

En "EU DSO"-enhet vil trolig gi Europas distribusjonsnettselskap en bedre mulighet til å påvirke utviklingen av felleseuropeiske rammevilkår. Selskapene har mye kompetanse som bør benyttes. Skagerak Nett håper at det åpnes opp for deltagelse fra alle land i det europeiske energimarkedet, også fra Norge. Det er viktig at nettselskap fra land som berøres av de forhold enheten kan påvirke får muligheten til å delta.

Europa har mange nettselskap. Dette betyr mange potensielle medlemmer. Noen europeiske land har en rekke mindre nettselskap, mens andre land har få store. Størrelse er ikke den enesteaksen for variasjon. Geografi, eierskap og regulering representerer andre. Et spørsmål blir da hvordan en sikrer en balansert representasjon og påvirkningsmulighet. For å sikre legitimitet bør enheten gjenspeile mangfoldet som både er gitt av land i det europeiske energimarkedet samt mangfoldet innenfor andre akser av variasjon. Dette kan bli utfordrende.

9. Kraftsensitiv informasjon

Med referanse til "Ny forordning om risikoforbyggende tiltak i elektrisitetssektoren"

Forordningen tar for seg risikoforebyggende arbeid i energisektoren og har et særlig fokus på nasjonale ROS-analyser, beredskapsplaner og hendelsesevaluering. Bærende prinsipper er økt samarbeid og informasjonsdeling mellom naboland. Mye av informasjonen relatert til dette er sensitiv. Det er derfor viktig at det etableres systemer og rutiner som sikrer at informasjon om sårbarheter i kraftsystemet ikke kommer på avveie. Deling må begrenses til aktører og klarert personell med et reelt informasjonsbehov.

10. Plusskunder

Med referanse til "Forslag til nytt fornybardirektiv" sin artikkel 21.

Fornybardirektivets artikkel 21 tar for seg plusskunder. Skagerak Nett er positiv til plusskunders deltakelse i energimarkedet og at de opprettholder sine rettigheter som forbrukere. Et viktig moment er grensene som settes for den produksjonen som mates ut på nettet. Det er viktig å likebehandle aktører som mater noe nokså tilsvarende ut på nettet. En kommer raskt i en gråsone mht. tradisjonelle kraftprodusenter ved høye grenseverdier.

11. Fornybare energisamfunn

Med referanse til "Forslag til nytt fornybardirektiv" sin artikkel 22.

Fornybardirektivets artikkel 22 tar for seg fornybare energisamfunn. Skagerak Nett viser til kommentarene i kapittel 1 "Lokale energisamfunn". Det er en overlappende relevans.

Skagerak Nett håper at kommentarene er nyttige i det videre arbeidet med EUs Vinterpakke. Hvis det er ønskelig, så stiller vi gjerne for å utdype våre synspunkt.

Vennlig hilsen
for Skagerak Nett AS

Eivind Gramme
Sivilingeniør, Netteier